OAJ edellyttää, että ikäluokkien pienentymisestä vapautuvat rahat on palautettava takaisin koulutuksen laadun parantamiseen

Syntyvyyden lasku on ollut Suomessa voimakasta edellisen 10 vuoden aikana. Lapsimäärän vähentyessä valtionosuuksien perusteet laskevat automaattisesti. Valtio rahoittaa perusopetusta ja varhaiskasvatusta pääsääntöisesti peruspalveluiden valtionosuuden kautta.

Kuntien talouteen on tehty viimeisen 15 vuoden aikana merkittäviä säästötoimenpiteitä. Valtionosuusleikkaukset kohdistuvat käytännössä suoraan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen järjestämiseen, sillä nykyään kuntien menoista yli 2/3 suuntautuu kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle. Valtionosuuksien merkitys kuntien talouteen on hyvin erilainen riippuen kunnasta ja toimet ovat siten rapauttaneet alueellista tasa-arvoa.

2021 hyväksytyssä koulutuspoliittisessa selonteossa todettiin: *2020-luvulla osa koulutuksen rahoitustarpeesta katetaan kohdentamalla ikäluokkien pienenemisestä johtuvia valtion rahoitusosuudesta säästyviä määrärahoja selonteon tavoitteiden mukaisen varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen lainsäädännön ja rahoituksen kokonaisuudistuksen toimeenpanoon julkisen talouden tilanne huomioiden.*

Parlamentaariseen sopuun perustuva koulutuspoliittinen selonteko nauttii kaikkien eduskuntapuolueiden luottamusta.

Tutkimuskirjallisuuden mukaan toimiva ratkaisu

Syntyvyyden lasku vaikuttaa myöhemmin myös hyvinvointivaltion ylläpitoon. Vanhenevan väestön vaatima menokasvu voidaan kuitenkin paikata käyttämällä ikäluokkien pienentymisestä vapautuvat rahat koulutustason nostoon.

Tutkijaryhmän (Mikko Myrskylä, Julia Hellstrand, Sampo Lappo, Angelo Lorenti, Jessica Nisén, Ziwei Rao & Heikki Tikanmäki) artikkelissa vuodelta 2024 simuloitiin mallia, jossa ikäluokkien pienentymisestä vapautuvat rahat kanavoitaisiin takaisin koulutusjärjestelmään. Simulaation mukaisesti kasvanut osaamis- ja koulutustaso paikkaa tulevaisuudessa eteen tulevat väestön ikääntymisestä aiheutuvat kulut. https://www.demogr.mpg.de/papers/working/wp-2024-002.pdf

Kustannusvaikutukset

Sote-uudistuksen jälkeen kunnan keskeisimpiä tehtäviä ovat varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen järjestäminen. Valtionosuuden lasku vaikuttaa väistämättä peruspalveluiden järjestämiseen kunnissa. Muutos näkyy koko maan tasolla ensi vuonna 0–12-vuotiaiden ikäryhmissä, joiden ikäryhmäperusteista katoaa ensi vuodelle 99,3 miljoonaa euroa. Seuraavina vuosina muutos koskettaa jo kaikkia alle 16-vuotiaiden ikäryhmäperusteita.

Muutos on laskettu vuoden 2025 ikäryhmäperusteilla ja kerrottu vuosien 2026–2030 ikäryhmäkoolla olettaen, että syntyvyys pysyy vuoden 2024 tasolla. Laskelma näyttää taustalla tapahtuvan perustemuutoksen, joka vaikuttaa mm. indeksien suuruuteen myöhemmin. Vuosittain perusteista häviää noin 200 miljoonaa euroa.

Prosentuaalinen muutos ikäryhmäperusteissa ja muutoksen aiheuttama ikäryhmien pienentymisestä johtuva valtionosuuden perusteiden vähentyminen

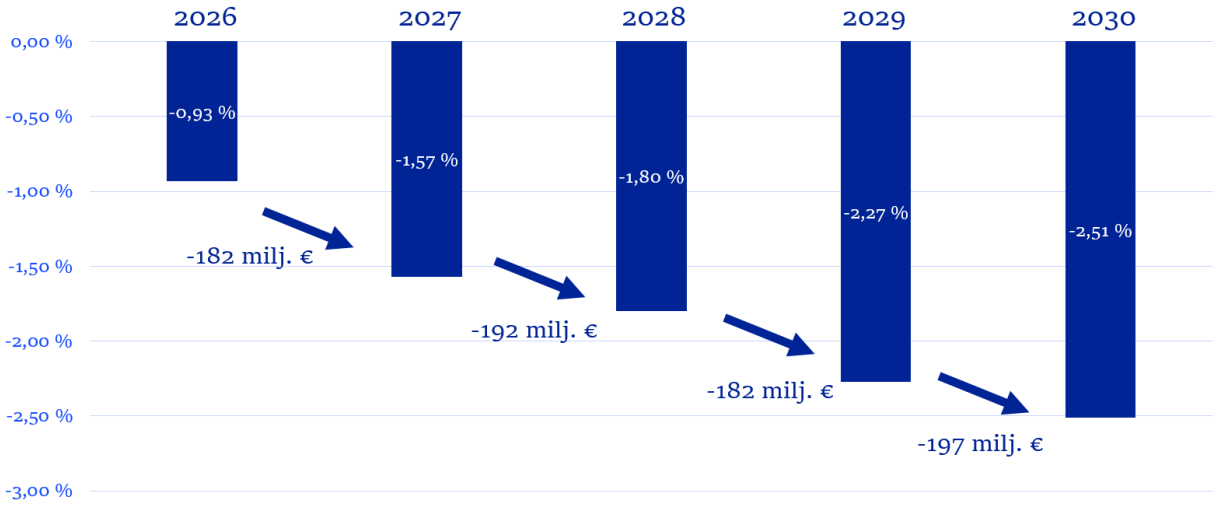

Lisätiedot:
Koulutuspolitiikan johtaja Nina Lahtinen p. 050 3413964 etunimi.sukunimi@oaj.fi
Koulutuspolitiikan erityisasiantuntija Risto-Matti Alanko p. 044 360 2636 etunimi.sukunimi@oaj.fi